

נ. ב. מילקין

מילקין, נ. ב. : סיסטמאטיזאציע אין פאעזיע

אין פאעזיע

נ. ב. מילקין : סיסטמאטיזאציע אין פאעזיע, 1927

די אורזאך, וואָס שטערט פאנאנדערצוקלייבן זיך אין א דער-
 שיינונג ווען נאך אין כאאָטישן צושטאנד, סײַדן אז איר פראָצעס
 פון פאָרמירונג איז שוין פארענדיקט און פאררורזאכט אזוינאך די
 פערספעקטיוו וואָס העלפט צו זען קלאָר איר מהות, ליגט אין דער
 שוועריקייט צו באַפרייען זיך פון פאָררטיילן און סענטימענטן כדי
 איבערצושאפן אין זיך מיט דער הילף פון סיסטעם דעם געדאַנק פון
 דער רוער דערשיינונג און דערפירן זי באַוואוסטזיניק צו אן אָביעקט
 טיווער קאַטעגאָריע. די דאָזיקע שוועריקייט דערלויבט מיט איינצוזען
 פאַקטן, אורזאכן און מיטלען. ניט אריינדרינגענדיק אין זיי קאָן מען
 זיי ניט באַזייטיקן און אויך ניט אָננעמען. די וואָס האָבן דערבראַכט
 זייער באַוואוסטזיניקייט צו א פארנונפטיקער אָרדנונג אויפן סמך
 פון אָביעקטיוויזירטער דערפארונג און אויסנוצונג פון הוישים ביז דער
 העכסטער אָנשטרענגונג פון זייערע מעגלאַכקייטן, זיינען געווען די
 וועגווייזער פון דער מענטשהייט. מיט אימפולס און צופאַל פון
 עמאָציע קאָן מען אָפנעשוואַכט ווערן אין נידערלאַגעס אויפן וועג צו
 זעלבסט און וועלט דערקענטניש און אזוינאך ניט אויסנוצן זיך און
 דאָס ארומיקע אין דער פולסטער מאָס לויט דעם אייגענעם באַדוף,
 ווייל דאָס אימפולסיווע און עמאָציאָנעלע, וואָס קוואַלט פון אונדזער
 אונטערבאַוואוסטזיין, פאַרגיסט און צעשטערט אונדזער קלאַרקייט און
 ריינעם זין, אויב מיר לערנען זיך ניט אויס דאָס אָמווענדן אָדער אינ-
 גאַנצן פאַרניכטן לויט אונדזער פאַרלאַנג. דעם קינסטלערס עוברא איז
 אויסצואיבן זיין באַאָכטנדיקע און וויזיאָנערישע קראַפט אזוי אַז ער
 זאָל קאָנען אינטואַטיוו סיסטעמאַטיזירן די גרונט־פראָצעסן אין באַ-
 אַטישע דערשיינונגען און דורך זיין אויסדרוק דאָס אָפצושאַצן אינ-
 סטינקטיוו. די גראַדאַציע צווישן קינסטלער ווענדט זיך פון זייער
 קאָנען אינטעלעקטואַליזירן די דאָזיקע מעגלאַכקייטן און דערברענגען

emotional vs intellectual poets
 only the latter can channel impulse/emotion →
 intuitive systematization the processes within
 chaotic events → instinctual evaluation

emotional poets caught up in extensions of a new
movements → clichés
intellectual poets perceive the system = tradition +
present matter

דעם אויסדרוק פון זייערע באאבאכטונגען און וויזיעס צו צערעבראלער
ריינקייט. דערפון נעמט זיך דאס וואָס אין צייט פון נייע גייסטיקע
אַרענטאציעס קאָנען בלוז די באַוואוסטזיניקע קינסטלער זיי אויס-
נוצן און די אומבאַוואוסטזיניקע ווערן פון די אַרענטאציעס אויסגע-
נוצט. אין פאל פון די ערשטע ווערט אריינגעבראַכט א נייע גייסטיקע
דערגרייכונג דעמאָלט ווען דורך די צווייטע ווערן פאַראורזאכט אַז-
צאָליקע איבערחורונגען מיט זייערע אויסערלאַכע פון פריער אָנגענו-
מענע מאָדערניסטערן. אַלס ביישפּיל קאָן דינען יעדע שול און
ריכטונג אין קונסט. פאַרן גרעסטן טייל קינסטלער, ספּעציעל עמאָ-
ציאָנעלע, איז יעדע ריכטונג אן אויסערלאַכע קאטעגאָריע וואו זיי
זעען נאָר די אויסערלאַכע אַטריבוטן און גלויבן אַזוויאַך אַז בלוז אין
דער נייער פּאָליטור אָדער קאָמבינאַציע פון קעגנשטאַנד, וואָרט און
קלאַנג ליגט דאָס הויפּטגעווייכט, ביז וואַנעט דאָס ווערט מיט דער
שנעלער צייט אַ קלישע און דורך אַ נייער מאָדע אָפּגעווישט; דעמאָלט
ווען פאַר די צערעבראַלע אָביעקטיוויזירנדע קינסטלער ליגט דער
שווערפּונקט אין דער נייער פון זיי געשאַפענער סיסטעם אויפן סטך
פון דער "טראַדיציע און דעם קעגנזאַרטליקן מאַטעריאַל אויסנוצנדיק
דאָס לעצטע פאַר אַ קינסטיקער גייסטיקער קאָנסטרוקציע. די קלישע
מאָדערניסטן צ. ב. אויטענטיזירן זיך מערער מיט זייערע קאָנסומירער
וועלכע זיינען אויך אין דער מאַיאָריטעט און זיינען דערפאַר מער
אָננעמבאַר איידער די קינסטלער וואָס דערגרייכן אינווייניקסטע
סיסטעם-דויערהאַפטיקע רעזולטאַטן דעמאָלט ווען די לעצטע ווערן
אין דער קעגנזאַרט דערזען בלוז פון די ווייניקע וואָס זיינען ראוי צו
סיסטעמאַטיזירן און צו פאַנאַנדערקלייבן זיך אין נייע אָנשטרענגונגען.
די צייט אָבער, ווען דערשיינענען פאַרענדיקן זייער "פּראָצעס פון
פאַרמירונג", שווענקט אַראָפּ די ערשטע אין ענציקלאָפּעדיעס און
לעקסיקאָנען און טראַנספּיגורירט די צווייטע אין דויערנדיקע וועגוויי-
זער וואָס פאַרמירן דעם גאַנג פון אונדזערע ווייטערדיקע אַנזוויקלונגען.
דערמיט קאָזן זיך איינגטלאַך דערקלערן די מאָדע פאַקטן וואָס אַ
סך גרויסע גייסטער, אין זייער צייט איינצלע אינאַוואַטאָרס, האָבן

דורכגעמאַכט דעם פּראָצעס פון פאַרלוימדונג אין פאַרשידנאַרטיקע
גראַדאַציעס ביז די צייט אַליין האָט זיי באַוווּזן אין זייער נייער,
פון זיי אריינגעבראַכטער אָרדנונג און האָט געביטן די באַציאונג צו
זייערע פאַרלוימדער ווי אויך צו די פון זיי אָננעמבאַרע פּראַכטפולע
שמעטעלינגען וועלכע זיינען פאַרברענט געוואָרן פון דער ליכטיקייט
וואוהין זייערע פאַרערער האָבן זיי געווענדט.

צווישן די פילע דיכטער וועמען די כוואַליעס פון פאַרנענגלאַכע
נייקייטן פאַרטראָגן וואו דער צופאַל וויל, שטייט מיכל ליכט אַ באַ-
וואוסטזיניקער אויף אן אויסגעפאַרשטן קאָמפּרעטן באַדן און סיסטע-
מאַטיוירט דאָס כאַאָטיש-רוישיגנדיקע און דורכגעטראַגענע אין קאָנקרע-
טע פאַרמולעס און ווענדט זיי אָן לויט זיין אייגענעם ווילן.

רעדנדיק אין זיין דריטער פּראָצעסיע וועגן אונדזער הוט-
השררה וואָס בייט זיך ניט און דערציענדיק דעם טויט לאָזט זי עלנד
"די צעווערימטע רויע ערד" פון אונדזער לעבן, באַמערקט ער אַז צוויי
נייע צוגעקומענע סימבאָלן (מיט זייערע פאַרשידנאַרטיקע רמזים)
זיינען דער באַשטאַנד פון אונדזער מאָדערניזם: דער ערשטער סימבאָל
— "און וויפיל שוין געזאַמלט פאַרן קרן היסוד?" און דער צווייטער
— דער פּראָווינציאַנעלער אויפברויז — "ראַדיאָ". זיין מאָדערניזם
באַשטייט ניט אין דעם טראָגן, דאָס ביסל "לייזאַכין" פון יעדן לעצטן
"יאַריד", נאָר אין דער נייגעשאַפענער אָרדנונג וואָס ווערט גענויט
פון דעם נייעם מאַטעריאַל און דער נייער אַרענטאציע און ווערט
פון אַט דעם אַלעם רעלאַטיוו אויסגענוצט, ווייל

"צוויי מאל צוויי איז אַ קאַפּאַטע
פון אַטלאַס
און זיגאַגן
לויפן פאַרלאַל צו אַ ראַמבוס,
ביז זיי שלאָגן זיך אָן אין רינעלען"
(אין שליסל פון ווייס)

אָבער — וואו נאָר איך זאָל ניט קומען, דאָרט איז אײך פאַראַן דער וואונדער פון לעבן. און דאָס איז — שטילקייט.

(1920)

מאַרינעטי וועלכער האָט אָנגענומען די לאסטן פון דער פאַר- גאַנגענהייט אזוי אַז די שולד פון ניט קאָנען זיך צוליב זיי ווייטער באַוועגן און „אַנטבלויזן אונדזערע פאַרלאַנגען“ איז געפאַלן אויף זיין „אורזאָך און ווירקונג“ אויסטייטשונג פון דער טראַדיציע, האָט ניט איינגעזען אַז ניט די פאַרגאַנגענהייט איז שולדיק נאָר דער פוטוריסט וואָס וויל זיך באַפֿרייען פון קאַפּווייטיק דורך אַראָפּנעמען דעם קאַפּ. „דער שפּרונג אין דער צוקונפֿט“ מוז האָבן אַן אָנשפאַר- פונקט פון וואַנעט מען קאָן שפּרינגען. די שולד ליגט אין דעם וואָס דאָס דערפאַרענע צוזאַמען מיטן אמתן און פאַלשן אין דער טראַדי- ציע איז ניט באַזיגט געוואָרן דורך די פוטוריסטן מיט דער הילף פון אָפּקלויב און אַזוינאַך באַצווואונגען די שטאַפּלען פאַר דער צוקונפֿט. אין קעגנזאַץ צו דער אימפּאַזאַנטער געפּעכט-אַנשוואונג מיט אירע וואַנדאַלישע באַרעכטיקונגען וועמעס „אורזאָך און ווירקונג“ איז די אומקאַנסעקווענטקייט פון זייער טראַכטן, באַווייזן זיך אויפֿלויב- טונגען פון מאָדערנע קינסטלער וועלכע זיינען ווייט פון ריטערלאַכ- קייט נאָר וועמעס געוואַנטקייט באַשטייט אין בלויז „האַלטן קאַפּ“ און דערפירן אויסלעבונגען ביז אַ קאַנסעקווענץ אין רעלאַציע מיטן לעבן און אויפן סמך פון די פאַרשידענע אַטריבוטן וואָס דער סך-הכל פון דער טראַדיציע האָט באַפעסטיקט.

אין ליכטס אינטואַיטיווקייט ליגט דער באַגריף אַז דער בערג- סאַנישער „עלאַן וויטאַל“ איז די „רעגונג וואָס אַנטבלויזט פאַר- לאַנגען“ און די שטילקייט, די טראַדיציע, וואָס „דעקט זיי איבער מיט אַ טייערן קילן שאָטן“, איז — — — אַ לאַבירינט פון זאַכן וואָס געווען פאַרוואַנדלט דורך מאַניק אין זאַכן וואָס זיינען.“ אַן דעם סכּום דערפאַרונגען ווייסן מיר ניט וואָס אָנצונעמען אַלס אַ הנחה, וואָס אָפּוואַרפן, פון זיך אָפּווענדן, ווי אזוי צו דער-

דעריבער איז ביי אים אַ באַוואוסטזיניקע פאַרמולע, וואָס איז אויך אַ רעזולטאַט פון רעלאַטיווקייט, דער סאַמע קווינטעסענץ פון אַ דער- שיינונג, אָבער די אָנווענדונג און באַלויכטונג איז אַלעמאַל אין רע- לאַציע צו דעם „ווי אזוי“ און „וואו“ און „צוליב וואָס“ ווערט אָנגע- ווענדט די פאַרמולע. אַן אומערפאַרן אויג קאָן עס אָננעמען אַלס סתירות צווישן פאַרשידענע באַציאונגען אויב עס פאַרזעט דעם גרונט- קוואַל פון וועלכן עס שטראַמען באַגריפן, אינטואַיטיוו אָפּגערייניקט פון פאַרשידענע כאַאָטישע צופאַלן און אינסטינקטיוו אָפּגעשאַצט די וועלאַסיטעט, קראַפט, שטח און צייט, זייערע אורזאַכן, שיכותן און פּראָגנאָזירונגען אין אָנגעזיכט פון דעם לעבן מיט זיינע אוניווער- סאַלע צוזאַמענעוואַרצלטע אָפּשפּיגלונגען. דאָס דאָזיקע כאַאָטישע לעבן ווערט פון אים הנחה-מעסיק דערצערט ביז צו דער לאַנגזאַמסטער קלאַרקייט אין וויין ליד „שטילקייט און רעגונג“:

„פֿיל אײך ווען נאָר רעגונג באַוועגט זיך דאַן מײן קערפּער אַזוי מאַדנע/און ציט מיך צו עטוואָס וואָס איז פּאַסט און לײדיק. ס'איז גוט צו פֿילן שטילקייט. שטילקייט איז אַ לאַבירינט פון זאַכן וואָס געווען פאַרוואַנדלט דורך מאַניק אין זאַכן וואָס זיינען. רעגונג — בײַן. רעגונג אַנטבלויזט די פאַרלאַנגען. שטילקייט דעקט זיי איבער מיט אַ טייערן קילן שאָטן.“

רעגונג איז אַ פֿילער הונט וואָס בענקט נאָר רױ. שטילקייט איז דער פּלינקער יעגער פון עכאַס. רעגונג לױערט אויף מיר אין מאַגליכט, שפּאַנענדיק איבער די אומרוינע שטאַט-גאַסן. שטילקייט פֿילט מײן וועזן אַן ווי אײך וואַלט בלאַנדזשען איבער די פאַרגרינעטע שטעגלאַך פון וועלדער. רעגונג איז אומווירדיק, ווײס פון שײן, אַפּשוילאַך. שטילקייט

רעגונג = פֿילער הונט
שטילקייט = פּלינקער יעגער
פּלינקער יעגער
פּלינקער יעגער
פּלינקער יעגער
פּלינקער יעגער
פּלינקער יעגער
פּלינקער יעגער
פּלינקער יעגער
פּלינקער יעגער

Bergson's élan vital = רעגונג